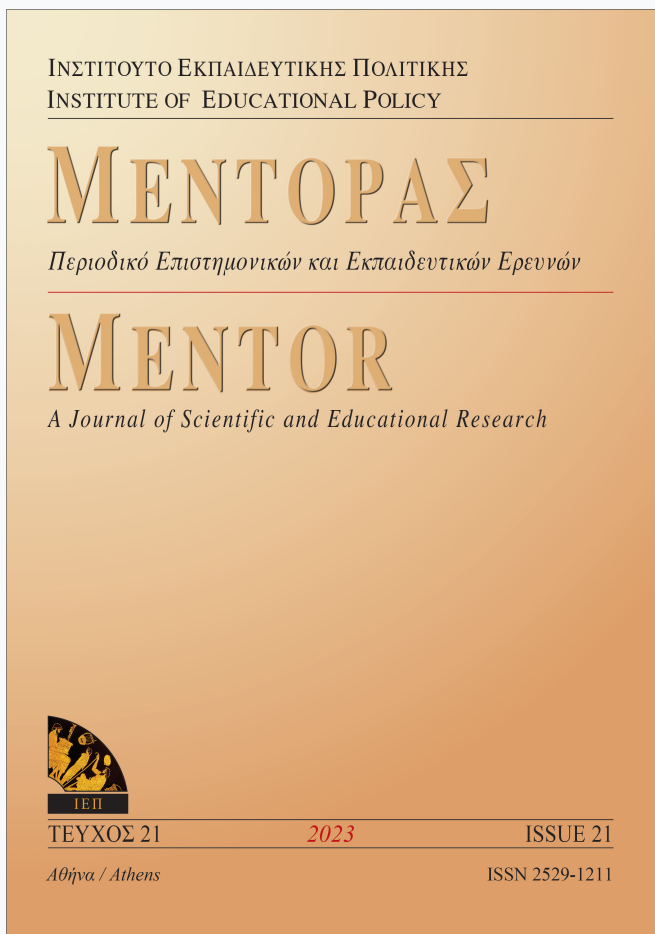

Μέντορας

Τόμ. 21, Αρ. 1 (2023)

MENTOPAS

**Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις
Τεχνολογίες της Πληροφορίας της Επικοινωνίας
στην εκπαίδευση**

Βασιλική Γεωργαντά

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση

Γεωργαντά Βασιλική

Δασκάλα

Υπουργείο Παιδείας

vikigeo@gmail.com

Περίληψη

Η ένταξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει έντονα τα τελευταία χρόνια τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου οι πολίτες της να αποκτήσουν επαρκείς ψηφιακές δεξιότητες. Ολοένα και περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υιοθετήσει την εισαγωγή και ενσωμάτωση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα εκπαιδευτικά τους συστήματα, γεγονός που θεωρήθηκε ως λογική συνέχεια της διαδικασίας ενσωμάτωσής τους στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Συνακόλουθα, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να αντιμετωπίσει τους/τις μαθητές/τριες του σήμερα ως Ευρωπαίους πολίτες, προκειμένου αυτοί να εξοικειωθούν άμεσα και δημιουργικά με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα και να ενταχθούν λειτουργικά και ουσιαστικά σε αυτήν. Προκειμένου να είναι αποτελεσματική αυτή η προσαρμογή, προβάλλει ως επιτακτική ανάγκη η καλλιέργεια των ψηφιακών δεξιοτήτων, που χρειάζεται να ξεκινήσει έγκαιρα και μέσα από ένα δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα από το επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης. Η παραπάνω προβληματική αποτέλεσε την αφορμή για τη διεξοδική διερεύνηση των αποφάσεων και των δράσεων του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας που σχετίζονται με την εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και την πορεία για την υλοποίηση του οράματος του ψηφιακού σχολείου.

Λέξεις-κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Τ.Π.Ε., ψηφιακές δεξιότητες

Abstract

The integration of Information and Communications Technology (ICT) into educational reality is an issue that has occupied the countries of the European Union in recent years in order for their citizens to acquire digital skills. More and more European Union countries have been introducing

ICT into their educational systems, a logical step following their gradual integration into modern socio-economic conditions. Consequently, the Greek educational system is called upon to regard its students as future European citizens who will interact directly and creatively with European reality, becoming functional and integral members. In order for this adaptation to be effective, the cultivation of digital skills, which needs to start early and through a structured educational system at the level of basic education, is imperative. This challenging situation was the starting point for a thorough investigation of the decisions and actions of the Greek Ministry of Education related to the introduction of ICT in primary education and the course for the realisation of the vision of the digital school.

Keywords: European Union, primary education, ICT, digital skills

Εισαγωγή

Η ταχύτατη ανάπτυξη των Τ.Π.Ε. έχει δημιουργήσει μια νέα πραγματικότητα που έχει επιφέρει πολλαπλές αλλαγές και στον νευραλγικό τομέα της εκπαίδευσης. Η ανάγκη προσαρμογής της στις απαιτήσεις της νέας συγκυρίας υπογραμμίζεται τόσο από την ένταξη των Τ.Π.Ε. σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος όσο και από την κατάλληλη αξιοποίησή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία (Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, 2011: 30-34). Η ένταξή τους στην εκπαίδευση αποτελεί έναν υπό έμφαση στόχο των επίσημων εκπαιδευτικών πολιτικών σε πολλές χώρες του κόσμου, μεταξύ των οποίων και στη χώρα μας, καθώς η ραγδαία διεύρυνσή τους σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής συνοδεύεται από αισιόδοξες εκτιμήσεις ως προς τη συμβολή τους στην αναβάθμιση της διδακτικής διαδικασίας αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης (Khvilon & Patru, 2002: 32).

Οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο καταδεικνύουν την πρόθεση των κυβερνήσεων, των εκπαιδευτικών και των επιστημονικών φορέων να αξιοποιήσουν τις Τ.Π.Ε., προκειμένου να εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες για τη μάθηση και για την απόκτηση του απαραίτητου πληροφορικού γραμματισμού, που θα επιτρέψει τη συμμετοχή τους στην «Κοινωνία της Γνώσης» (OECD, 2004: 17).

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε την αναγκαιότητα της ενσωμάτωσης των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση και ταυτόχρονα την

ανάγκη της απόκτησης προηγμένων γνώσεων και δεξιοτήτων χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών και χρήσης των Τ.Π.Ε. από το σύνολο των πολιτών

Σκοπός του συγκεκριμένου άρθρου είναι να παρουσιάσει το θεσμικό πλαίσιο, τις προσεγγίσεις και γενικότερα τις δράσεις που σχεδιάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν από το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας προς αυτή την κατεύθυνση και οι οποίες προέκυψαν ως απόρροια τόσο των αποφάσεων, των συμπερασμάτων και των ψηφισμάτων της Ε.Ε. Αξιοποιήθηκε ως βασική μέθοδος η βιβλιογραφική έρευνα υπό τη μορφή της κριτικής επισκόπησης. Στην ουσία πρόκειται για μια συλλογή από επιλεγμένες και δημοσιευμένες πηγές σχετικές με το αντικείμενο της έρευνας που συνοδεύονται από σχολιασμό, κριτική ανάλυση των περιεχομένων και παράθεση των βασικών συμπερασμάτων κάθε μελέτης ή έρευνας. Δεν περιορίζεται μόνο σε βιβλία και άρθρα περιοδικών, αλλά αντικείμενό της μπορεί να αποτελέσει και ποικίλο άλλο υλικό πληροφόρησης. Η βιβλιογραφική επισκόπηση συμβάλλει στην τεκμηρίωση της εργασίας και προσδίδει επιστημονικό χαρακτήρα στο περιεχόμενο της εργασίας. Με τη βιβλιογραφική επισκόπηση μπορούν να εντοπιστούν κενά που υπάρχουν στο υπό διερεύνηση γνωστικό αντικείμενο (Cohen & Manion, 1994, σ. 283).

Οι πολιτικές της Ε.Ε. για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Οι αρχικές συνθήκες για την ίδρυση των πρώτων ευρωπαϊκών κοινοτήτων δεν περιλαμβάνουν άρθρα για κοινοτική αρμοδιότητα στον εκπαιδευτικό τομέα, καθώς αυτά θεωρούνται ότι εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών (Πασιάς, 1995, σ. 32). Η χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής βαρύνει τις κυβερνήσεις καθώς πρόκειται για έναν ευαίσθητο τομέα, στον βαθμό που είναι φορτισμένος με εθνικά, πολιτιστικά και ιδεολογικά στοιχεία αλλά και τα ίδια τα κράτη παρουσιάζουν απροθυμία να δεχθούν δεσμευτικές κατευθύνσεις σε αυτόν τον τομέα.

Στην υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992 η εκπαίδευση αναφέρθηκε για πρώτη φορά ως ανεξάρτητος τομέας της ευρωπαϊκής πολιτικής και ειδικότερα γίνεται αναφορά στα άρθρα 126 για την εκπαίδευση και 127 για την κατάρτιση.

Τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ακολουθεί η Πράσινη (1993) και Λευκή Βίβλος (1993) αλλά και μια σειρά από προτάσεις και δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ως σκοπό έχουν να δημιουργήσουν μια κοινή εκπαιδευτική πολιτική, τουλάχιστον στις βασικές της γραμμές, με την ανταλλαγή στοιχείων και εμπειριών μεταξύ των κρατών-μελών (Τσαούσης, 2005, σ. 103). Η Πράσινη Βίβλος υποστηρίζει ότι η εκπαιδευτική

διαδικασία πρέπει να εναρμονιστεί με το νέο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον και επιμένει στην προετοιμασία και εισαγωγή των νέων στο κοινό οικονομικό και κοινωνικό πεδίο της Κοινότητας.

Μετά την Πράσινη Βίβλο για την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, εκδίδεται η Λευκή Βίβλος για την «Ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση» το 1993, που περιλαμβάνει προτάσεις μεσοπρόθεσμης στρατηγικής. Στο τμήμα για την ανταγωνιστικότητα γίνεται εκτενής αναφορά στις νέες τεχνολογίες.

Το 1995 εκδίδεται η Λευκή Βίβλος με τίτλο «Διδασκαλία και μάθηση: προς την κοινωνία της γνώσης», η οποία προτείνει τομείς δράσης για την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων του 21ου αιώνα όσον αφορά στην εκπαίδευση. Οι προκλήσεις αυτές σχετίζονται με την κοινωνία της πληροφορίας, τη διεθνοποίηση της οικονομίας και την ανάπτυξη του επιστημονικού και τεχνικού πολιτισμού. Οι απαντήσεις που προβάλλονται από τη Λευκή Βίβλο στις παραπάνω προκλήσεις είναι δύο ειδών και αφορούν στην αναβάθμιση της γενικής μόρφωσης του ατόμου και στην ανάπτυξη της ικανότητας απασχόλησης του ατόμου.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ισχυροποιήθηκε περισσότερο με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), όπου προέβη σε μικρές αλλαγές της προηγούμενης συνθήκης σχετικά με την εκπαίδευση.

Στη Στρατηγική της Λισσαβόνας (2002), τέθηκαν οι στόχοι που όφειλε να πετύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2010 για να καταστεί η πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία του κόσμου. Υπήρξε σημαντική για την εκπαιδευτική πολιτική της Ε.Ε. καθώς περιλαμβάνει συγκεκριμένες παρεμβάσεις που αφορούν στα πεδία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, τις γεφυρώνει με τις πολιτικές απασχόλησης, συνδιαλέγεται με τις προκλήσεις της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και ορίζει με συστηματικό τρόπο τους εθνικούς στόχους που κάθε κράτος καλείται να επιτύχει (Σιάκαρης, 2006, σ. 163). Με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας η θεσμοθέτηση της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής συγκεκριμενοποιείται και εφαρμόζεται μέσω δράσεων και στρατηγικών που σχετίζονται και με τις Τ.Π.Ε.

Η αναγκαιότητα υιοθέτησης και υλοποίησης ενός προγράμματος στρατηγικών στόχων σχετίζεται άμεσα με την πρόκληση για ποιοτική ανανέωση της Ένωσης στο ρεύμα των εξελίξεων, που δημιουργούν η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η αυξανόμενη σημασία των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών. Συνακόλουθα, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (2000), αναγνωρίζει τον ρόλο

της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ηλεκτρονική μάθηση: Προβληματισμός για την εκπαίδευση του αύριο» (2000), καθορίζει τους στόχους βασισμένη στα συμπεράσματα της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και κατ' επέκταση συμπληρώνει το ολοκληρωμένο «σχέδιο δράσης ηλεκτρονική Ευρώπη» της Επιτροπής.

Η Στρατηγική της Λισσαβόνας στην εκπαίδευση καθόρισε το πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής της Ε.Ε. στη δεκαετία του 2000 που θα υλοποιούνταν διαμέσου του Προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010». Ο βασικός σκοπός του εν λόγω προγράμματος ήταν να καθορισθούν, οι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων και των συστημάτων κατάρτισης, που θα αποτελούν τον βασικό πυρήνα του εκπαιδευτικού σχεδιασμού των κρατών-μελών με στόχο τη βελτίωση και την προσαρμογή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στις απαιτήσεις της οικονομίας της γνώσης, τη βελτίωση του επιπέδου και της ποιότητας της απασχόλησης, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη δυνατότητα σε όλους τους ευρωπαίους πολίτες να συμμετάσχουν στη νέα κοινωνία της γνώσης.

Το 2004 δημοσιεύεται η Έκθεση του Συμβουλίου των Υπουργών Παιδείας και της Επιτροπής για την υλοποίηση του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010». Το πρόγραμμα διέπεται από την αρχή της δια βίου μάθησης και προβλέπει την επίτευξη τριών στρατηγικών στόχων, που εξειδικεύονται σε δεκατρείς επιμέρους στόχους (Επίσημη Εφημερίδα Κοινοτήτων, 2002)¹. Τον Μάρτιο του 2001, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικύρωσε τρεις στρατηγικούς στόχους για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. τη διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και για τα ανοιχτά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στον ευρύτερο κόσμο (Συμβούλιο της Ε.Ε., 2001).

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων συγκροτήθηκε ένα πλήρες πρόγραμμα εργασίας με τίτλο «Εκπαίδευση και Κατάρτιση, 2010», αποτελώντας το πρώτο «στέρεο πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης».

Ιδιαίτερα σημαντικό για την ένταξη και χρήση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία στάθηκε το ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001), που

¹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EL).
Ημερομηνία προσπέλασης: 14/10/2017

σχετίζεται με την πρωτοβουλία για την «Ηλεκτρονική μάθηση». Με βάση το προαναφερθέν ψήφισμα το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλεί τα κράτη-μέλη:

- Να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για αποτελεσματική ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. ως σημαντικό βήμα για την προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης.
- Να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες του Διαδικτύου, των πολυμέσων και των εικονικών περιβαλλόντων μάθησης για καλύτερη και ταχύτερη πραγμάτωση της δια βίου μάθησης ως βασικής εκπαιδευτικής αρχής.
- Να προωθήσουν τις απαραίτητες δυνατότητες εκμάθησης των Τ.Π.Ε. στο πλαίσιο συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την επιτάχυνση της ενσωμάτωσης των Τ.Π.Ε. και την αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών της σχολικής εκπαίδευσης σε όλους τους θεματικούς τομείς, χωρίς να παραβλέπονται οι μακροπρόθεσμοι στόχοι και η κριτική προσέγγιση που απαιτούν τα εκπαιδευτικά συστήματα.
- Να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους όσον αφορά την αρχική και συνεχή κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών στην παιδαγωγική χρήση των Τ.Π.Ε., δεδομένης της ανάγκης να αναπτυχθεί η ψηφιακή νοοτροπία ως απαραίτητο στοιχείο των βασικών δεξιοτήτων του/της εκπαιδευτικού και να ενδιαφερθούν οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευόμενοι/ες να κάνουν τη βέλτιστη παιδαγωγική χρήση των Τ.Π.Ε. κατά τη διδασκαλία τους.
- Να επιταχύνουν την παροχή εξοπλισμού και ποιοτικής υποδομής για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, λαμβάνοντας υπόψη την τεχνική πρόοδο: υλικό, λογισμικό και πρόσβαση στο Διαδίκτυο εντός των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και το σχετικό ανθρώπινο δυναμικό για την εξασφάλιση υπηρεσιών αρωγής, υποστήριξης και συντήρησης.
- Να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη υψηλής ποιότητας ψηφιακού υλικού διδασκαλίας και μάθησης, ώστε να εξασφαλιστεί η ποιότητα των προσφορών δια της ηλεκτρονικής οδού.
- Να επωφεληθούν των ευκαιριών που παρέχουν η ψηφιακή τεχνολογία και η τυποποίηση εγγράφων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης και την αύξηση της εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής χρήσης δημόσιων πολιτιστικών πόρων.
- Να υποστηρίξουν την ανάπτυξη και προσαρμογή της καινοτόμου παιδαγωγικής, η οποία ενσωματώνει τη χρήση τεχνολογίας σε ευρύτερες διεπιστημονικές προσεγγίσεις, να ενθαρρύνουν νέες προσεγγίσεις, βασισμένες σε εκτενέστερη χρήση καινοτόμων παιδαγωγικών μεθόδων και λογισμικού ή την εκμετάλλευση νέων

συσκευών και εμπειριών, προκειμένου να τονώσουν τις γνώσεις και το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων και να ενθαρρύνουν μέσα στο πλαίσιο της διδασκαλίας την κριτική στάση των εκπαιδευομένων έναντι του περιεχομένου του Διαδικτύου και άλλων μέσων πληροφόρησης.

- Να εκμεταλλευτούν τις επικοινωνιακές δυνατότητες των Τ.Π.Ε. με στόχο να προάγουν την ευρωπαϊκή συνείδηση μέσω ανταλλαγών και συνεργασιών σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και ειδικότερα στα σχολεία, να εξετάσουν τη δυνατότητα ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών εμπειριών στα προγράμματα σπουδών.
- Να υποστηρίξουν και να ενθαρρύνουν εικονικούς χώρους συνάντησης για συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών και ορθών πρακτικών, οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τόσο τις νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις όσο και τις νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτικών και να προωθήσουν την ευρωπαϊκή δικτύωση σε όλα τα επίπεδα των εκπαιδευτικών πολυμέσων, την εκπαιδευτική χρήση του Διαδικτύου, τη συνεργασία και μάθηση μέσω των Τ.Π.Ε. και άλλες χρήσεις των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Να ενισχύσουν την έρευνα στην ηλεκτρονική μάθηση, ειδικότερα επί των τρόπων βελτίωσης της απόδοσης όσον αφορά στη μάθηση μέσω των Τ.Π.Ε., την παιδαγωγική ανάπτυξη, τις επιπτώσεις της διδασκαλίας και της μάθησης που βασίζονται στις Τ.Π.Ε. και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία.
- Να ελέγξουν και να αναλύσουν τη διαδικασία ενσωμάτωσης και χρήσης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, στην κατάρτιση και στη μάθηση, να παράσχουν υφιστάμενες ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες και να αναπτύξουν βελτιωμένες μεθόδους παρατήρησης και αξιολόγησης, με στόχο την ανταλλαγή εμπειρίας και καλών πρακτικών, προκειμένου να συμβάλλουν στις επακόλουθες εργασίες για την έκθεση σχετικά με τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.²

Τον Σεπτέμβριο του 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μια Οδηγία αναφορικά με τις «Ψηφιακές δεξιότητες για τον 21ο αιώνα: ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης», που περιλαμβάνει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική της Ε.Ε. για τις ψηφιακές δεξιότητες. Και αυτό γιατί οι Τ.Π.Ε. συνιστούν σοβαρό διακύβευμα από πλευράς παραγωγικότητας, ανάπτυξης και απασχόλησης. Η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της οφείλουν να ακολουθούν τις εξελίξεις στον

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?ur>. Ημερομηνία προσπέλασης: 23/02/2022

χώρο των νέων τεχνολογιών, προκειμένου να καλύψουν τα κενά ψηφιακών δεξιοτήτων και να είναι σε θέση να οικοδομήσουν μια πραγματική οικονομία βασισμένη στην ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη στις εξής διαπιστώσεις:

- Οι ψηφιακές δεξιότητες δεν θεωρούνται στην πραγματικότητα ως καίριο πολιτικό διακύβευμα.
- Δεν υφίσταται συνολική στρατηγική για τις ψηφιακές δεξιότητες σε επίπεδο Ε.Ε., οι δε κανονιστικές ρυθμίσεις μεταξύ των κρατών-μελών παραμένουν διαφορετικές.
- Υπάρχει ανάγκη να διορθωθούν το έλλειμμα εικόνας και η μειωμένη προσφορά επαγγελματιών των Τ.Π.Ε. με υψηλή ειδικευση, γεγονός που δημιουργεί έλλειμμα εργατικού δυναμικού στον συγκεκριμένο κλάδο.
- Το χάσμα μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ορισμένων ψηφιακών δεξιοτήτων διευρύνεται όλο και περισσότερο, ενώ εξακολουθεί να παρατηρείται έλλειψη ψηφιακής παιδείας.

Επίσης, η Επιτροπή επιμένει στην ανάγκη κατάρτισης μακροπρόθεσμου προγράμματος δράσης για τις ψηφιακές δεξιότητες. Η υλοποίηση των μέτρων αυτών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών, αλλά τα μέτρα πρέπει να έχουν πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020

Για την περίοδο 2010-2020 η «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» ήταν το νέο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, το οποίο βασίζεται στο προηγούμενο πρόγραμμα, παρέχοντας κοινούς στρατηγικούς στόχους στα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένου ενός συνόλου αρχών για την επίτευξη αυτών των στόχων καθώς επίσης και κοινές μεθόδους εργασίας. Σύμφωνα με το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020», η δια βίου μάθηση αποτελεί το επίκεντρο των επιμέρους δράσεων, ενώ το σύνολο των στόχων ταυτίζονται με τις επιδιώξεις της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Τον Νοέμβριο του 2015 το Συμβούλιο των Υπουργών Παιδείας και η Επιτροπή ενέκριναν τις νέες αναθεωρημένες προτεραιότητες του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020». Για την περίοδο 2016-2020, καθορίστηκε μια σειρά από νέες

προτεραιότητες για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Οι έξι προτεραιότητες για την περίοδο 2016-2020 είναι:

- Κατάλληλες και υψηλής ποιότητας δεξιότητες και ικανότητες με στόχο την απασχολησιμότητα, την καινοτομία, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την ευημερία.
- Εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, ισότητα, και προαγωγή των ικανοτήτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη.
- Ανοικτή και καινοτόμος εκπαίδευση και κατάρτιση, που θα είναι πλήρως ενταγμένες στην ψηφιακή εποχή.
- Ευρεία υποστήριξη των εκπαιδευτών/τριών.
- Διαφάνεια και αναγνώριση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων με στόχο τη διευκόλυνση της μάθησης και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.
- Βιώσιμες επενδύσεις, ποιότητα και αποτελεσματικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ευρώπη 2020

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» έχει ως στόχο τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στον ευρωπαϊκό χώρο. Τρεις προτεραιότητες πρέπει να κατέχουν κεντρική θέση στη στρατηγική για την «Ευρώπη 2020»:

- α) Έξυπνη ανάπτυξη με την ανάπτυξη μιας οικονομίας που θα βασίζεται στη γνώση και την καινοτομία.
- β) Βιώσιμη ανάπτυξη με την προώθηση μιας πιο αποτελεσματικής στη χρησιμοποίηση των πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας
- γ) Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς με την ενίσχυση μιας οικονομίας με υψηλό ποσοστό απασχόλησης που εξασφαλίζει οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Στρατηγικές ένταξης των Τ.Π.Ε. στην ελληνική εκπαίδευση

Η ένταξη των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση αποτελεί έναν υπό έμφαση στόχο των επίσημων εκπαιδευτικών πολιτικών σε πολλές χώρες του κόσμου, μεταξύ των οποίων και στη χώρα μας, καθώς η ραγδαία διεξόδυσή τους σε όλους τους τομείς της οικονομικής

και κοινωνικής ζωής συνοδεύεται από αισιόδοξες εκτιμήσεις ως προς τη συμβολή τους στην αναβάθμιση της διδακτικής διαδικασίας και στη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης (Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση, 2011, σ. 11). Η εισαγωγή των Τ.Π.Ε. στην ελληνική εκπαίδευση ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του '80 και εξελίσσεται μέχρι σήμερα με τη διδασκαλία των μαθημάτων της Πληροφορικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. ως εργαλείου στήριξης της μαθησιακής διαδικασίας σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Το γενικό πλαίσιο ένταξης των Τ.Π.Ε. στη χώρα μας επηρεάζεται τόσο από τις εθνικές ιδιαιτερότητες του εκπαιδευτικού μας συστήματος όσο και από τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι στρατηγικές ένταξης των Τ.Π.Ε. στην ελληνική εκπαίδευση προσεγγίζονται συνοπτικά με βάση τα ακόλουθα επίπεδα παρεμβάσεων:

- Σε μακρο-επίπεδο, το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο διαμόρφωσε το θεσμικό πλαίσιο και τις οργανωτικές προϋποθέσεις ένταξης των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση.
- Σε μεσο-επίπεδο, οριοθετήθηκε και θεσμοθετήθηκε το πλαίσιο ένταξης των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών. Παράλληλα υλοποιήθηκαν δράσεις, όπως η παραγωγή εκπαιδευτικού λογισμικού, η ανάπτυξη διαδικτυακών κόμβων και υποδομών τηλεεκπαίδευσης, η προσαρμογή των σχολικών εγχειριδίων καθώς και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παιδαγωγική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.
- Σε μικρο-επίπεδο, προσδιορίζονται οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις και οι διδακτικές μέθοδοι, ο ρόλος του εκπαιδευτικού και οι παράγοντες, που σχετίζονται με τον/τη μαθητή/τρια στο πλαίσιο των εποικοδομητικών, των μαθητοκεντρικών και των συνεργατικών προσεγγίσεων για τη διδασκαλία και τη μάθηση (Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, 2011, σ. 56).

Συμπεράσματα

Η ένταξη των Τ.Π.Ε. στα εκπαιδευτικά συστήματα αποτελεί μια πολυσύνθετη δυναμική διαδικασία, καθώς δεν περιορίζεται στον εξοπλισμό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, αλλά δέχεται έντονες επιδράσεις κυρίως από παράγοντες, όπως το οικονομικό περιβάλλον και οι κοινωνικές συνθήκες, αλλά και από τις φιλοσοφικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις για την εκπαίδευση. Οι παράγοντες αυτοί

αλληλοεπηρεαζόμενοι διαμορφώνουν τις επιδιώξεις και το πλαίσιο αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι προτεραιότητες ένταξης των Τ.Π.Ε. στα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών μελών, βασίζονται σε σημαντικό βαθμό στις κατευθύνσεις του στρατηγικού πλαισίου «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2005)³, οι οποίες εστιάζουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των Τ.Π.Ε. από όλους τους πολίτες. Σήμερα, στο πλαίσιο της διαβούλευσης για τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», δίνεται έμφαση στην απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων, στην ενίσχυση της έρευνας, στην καλλιέργεια της δημιουργικότητας και της καινοτομίας και στην ανάδειξη των Τ.Π.Ε. ως εργαλείου που μπορεί να υποστηρίξει αυτές τις διαδικασίες σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2009).⁴ Αντίστοιχες προτεραιότητες περιγράφονται σε κείμενα εκπαιδευτικής πολιτικής και στρατηγικής άλλων χωρών, όπου υπό την επίδραση οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, δίνεται έμφαση τόσο σε δεξιότητες χρήσης των Τ.Π.Ε., όσο και στην παιδαγωγική αξιοποίησή τους σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα για την απόκτηση γενικότερων γνωστικών δεξιοτήτων από τους μαθητές (Scheuermann & Pedró, 2009).⁵

Τα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλαμβάνουν έναν κυριαρχικά αναδομητικό ρόλο για τη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνίας. Πρόκειται ουσιαστικά για ρόλο που οφείλει να θεμελιωθεί σε μια δύσκολη και λεπτή ισορροπία μεταξύ της αποκέντρωσης και του συγκεντρωτισμού, του συντονισμού και της αυτονομίας, της συμβατότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων και της ενίσχυσης των τοπικών ιδιαιτεροτήτων. Οι όποιες δράσεις οφείλουν να εδράζονται σε μια ολιστική συστημική θεώρηση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Εφόσον η εκπαίδευση καλείται να εκπληρώσει έναν αναδομητικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνίας, απαιτείται άμεση αναδόμηση και σε όλους τους προαναφερόμενους τομείς με κυριότερους αυτούς που αφορούν τους/τις εκπαιδευτικούς και τα Αναλυτικά Προγράμματα. Κατ' επέκταση, κάθε χώρα-μέλος καλείται να εργασθεί για την υλοποίηση των στόχων αυτών λαμβάνοντας υπόψη τόσο το πλαίσιο της

³ Ευρωπαϊκή Ένωση (2005). *Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση*, COM (2005) 229, eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0229:FIN:EL:PDF

⁴ Ευρωπαϊκή Ένωση (2009). *Διαβούλευση για την μελλοντική στρατηγική E.E. 2020*, COM (2009) 647

⁵ Scheuermann, F. & Pedró, F. (2009). *Assessing the effects of ICT in Education: Indicators, criteria and benchmarks for international comparisons*. JRC/European Commission and OECD. Διαθέσιμο on line: http://www.crie.minedu.pt/files/@crie/1278088469_AssessingTheEffectsOfICTinEducation.pdf.

Ημερομηνία προσπέλασης: 23/08/2017

ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής όσο και τις ιδιομορφίες του εκπαιδευτικού της συστήματος αλλά και τις ιδιαίτερες ανάγκες και επιδιώξεις της. Η υποχρέωση αυτή καθιστά επιτακτική την ανάγκη συστηματικής ενημέρωσης της εκπαιδευτικής κοινότητας αλλά και του ευρύτερου κοινού για τις υποχρεώσεις των χωρών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απορρέουν από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθώς και τη λήψη ποικίλων μέτρων σε διάφορα επίπεδα και τομείς τα οποία απαιτούνται για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Βιβλιογραφία

Ανδρέου, Α. (1992) *Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης*, Θεσσαλονίκη, Βάνιας.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011) *Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε από

http://ecourse.uoi.gr/pluginfile.php/98749/mod_resource/content/5/8.%20MEIZON_IC_TinEducation.pdf

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011) *Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό. Τόμος Α', Γενικό μέρος*.

Αριθμοί Κλειδιά στην Εκμάθηση και Καινοτομία μέσω των Τ.Π.Ε. στα Σχολεία στην Ευρώπη έκδοση (2011) Ανακτήθηκε από

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129EL_HL.pdf

Ασδεράκη, Φ. (2008) *Ευρώπη και Παιδεία: Ο Ευρωπαϊκός χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Αθήνα, Ι. Σιδέρης.

Γκόβαρης, Χρ. & Ρουσάκης, Ι. (2008) *Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές στην εκπαίδευση, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Διαθέσιμο στο

http://www.pi-schools.gr/programs/epim_stelexoi/epim_yliko/book6.pdf

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (2016) Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-el_el.pdf

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (2017) Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017-el_el.pdf

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2000) *Έκθεση της επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο να προωθήσουμε την καινοτομία με τις νέες τεχνολογίες*. Βρυξέλλες, 27.1.2000. COM(2000) 23 τελικό.

Ευρωπαϊκή Ένωση (2005) *Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση*, COM(2005). Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11328&from=EL>.

Ευρωπαϊκή Ένωση (2009) *Διαβούλευση για την μελλοντική στρατηγική Ε.Ε. 2020*, COM (2009) 647. Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC2020&from=EL>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012) *Ανασχεδιασμός της εκπαίδευσης: επενδύοντας στις δεξιότητες για καλύτερα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα*. COM(2012) 669 final. Διαθέσιμο στο

http://www.moec.gov.cy/eiao/el/engrafa_politikis_ekpaidefsi/anakoinosi_epanaschediazontas_ekpaidefsi.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015) *Στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»*. Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) «*Eurydice, National Sheets on Education Budgets in Europe-2015*». Διαθέσιμο στο <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/8/8f/194EN.pdf>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) Δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI) 2016. Διαθέσιμο στο <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-digital-progress-report-edpr-country-profiles>

Ζμας, Α. (2007) *Παγκοσμιοποίηση και εκπαιδευτική πολιτική*, Αθήνα, Μεταίχμιο.

Ζωγόπουλος, Ε. (2011) Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, *Τα Εκπαιδευτικά*, Τεύχος 99-100, σ. 52-66. Διαθέσιμο στο www.taekpaideutika.gr/ekp_99-100/periexomena.pdf

Κακαβούλης, Α. (1994) Η ευρωπαϊκή διάσταση στην παιδεία και οι Έλληνες εκπαιδευτικοί, *Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, 14-15, 223-242.

Khvilon, E., & Patru, M., (2002) *Information and Communication Technologies in Teacher Education. A planning guide*, Division of Higher Education, Paris, UNESCO.

Κόκκος, Α. (1999) *Σύγχρονες θεωρίες μάθησης*, Αθήνα, Μεταίχμιο.

Murphy, J. (2005) *Connecting Teacher Leadership and School Improvement*, Thousand Oaks, Corwin Press.

OECD (2004) *Education Policy Analysis*, Paris. Διαθέσιμο στο <http://www.oecd.org/edu/school/educationpolicyanalysis2004.html>

Παντίδης, Σ., & Πασιάς Γ. (2004) *Ευρωπαϊκή Διάσταση στην Εκπαίδευση. Όψεις, Θεωρήσεις, Προβληματισμοί*, Αθήνα, Gutenberg.

Πασιάς, Γ. (1995) Κοινοτική Πολιτική στην Εκπαίδευση. Μια Περιοδολόγηση. Στο: Α.Καζαμίας – Μ.Κασσωτάκης (επιμ) *Ελληνική Εκπαίδευση: Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού*, Αθήνα, Σείριος.

Répin, L. (2007) The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective, *European Journal of Education*, 42(1), σελ.121-132.

Ryba, R. (1992) Towards a European dimension in education: intention and reality in European Community policy and practice, *Cooperative Education Review*, 36 (1), 10-24.

Σιάκαρης, Κ. (2006) Από την ΕΟΚ στην ΕΕ. Η αδύνατη εκπαιδευτική πολιτική, Αθήνα, Gutenberg.

Σιπητόν, Α. (2014) *Πολιτικές της ΕΕ για τη δια βίου μάθηση*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σταμέλος, Γ. & Βασιλόπουλος, Α. (2004) *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική*, Αθήνα, Μεταίχμιο.

Scheuermann, F. & Pedró, F. (2009) *Assessing the effects of ICT in Education: Indicators, criteria and benchmarks for international comparisons*, JRC/European Commission and OECD. Διαθέσιμο στο http://www.crie.minedu.pt/files/@crie/1278088469_AssessingTheEffectsOfICTinEducation.pdf.

Τσαούσης, Δ. (2005) *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική. Βασικά κείμενα για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση*, Αθήνα, Gutenberg.

Tapscott, D. (1996) *The digital economy: Promise and peril in the age of networked intelligence*, New York, McGraw-Hill.